

Ірина Білецька,
доктор педагогічних наук, професор,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ АКАДЕМІЧНИХ ЦІЛЕЙ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Ключові слова: англійська мова, академічні цілі, конкретні цілі, професійні цілі, студент.

На сучасному етапі розвитку іншомовної освіти одним із пріоритетних напрямків мовної підготовки є англійська мова для академічних цілей (English for Academic Purposes). Як правило, вона стосується однієї з двох ширших галузей – англійської для конкретних цілей (English for Specific Purposes) та англійської для професійних цілей (English for Occupational Purposes).

Англійська мова для академічних цілей зосереджена на викладанні англійської мови, основною метою якої є підготовка неангломовних студентів до навчання та здійснення досліджень в англомовному середовищі та навчальному закладі. Хоча викладання англійської мови для академічних цілей може і відбувається у різних типах установ, воно традиційно пов'язане з навчанням в університеті або коледжі, в установах післядипломної освіти або інших вищих навчальних закладах. На думку П. Стревенса (P. Strevens), ключовими його характеристиками є: задоволення конкретних потреб того, хто вивчає англійську мову; навчальний зміст, пов'язаний з конкретними дисциплінами; зосередження уваги на специфічному використанні мови; викладання англійської мови з певною метою, на відміну від «загальної англійської» [4].

Зарубіжними дослідниками накопичено значний науковий доробок, у якому глибоко розкрито проблеми та специфіку вивчення та викладання англійської мови для академічних цілей. Науковий інтерес становлять праці

Р. Джордан (R. Jordan), Д. Лі (D. Lee), П. Степлетона (P. Stapleton), П. Стревенса (P. Strevens), К. Хайленд (K. Hyland), Д. Ферріс (D. Ferris) та ін.

Програми з англійської мови для академічних цілей широко практикуються у всьому світі, але особливо поширені в вищих навчальних закладах англосовних країн – Велика Британія, США, Канада, Австралія та Нова Зеландія. Як правило, міжнародні студенти, які бажають навчатися за програмами в цих країнах, мають відповідати інституційним вимогам щодо рівня володіння мовою перед початком навчання. Як правило, існує кілька способів долучитися до таких програм, але двома найбільш поширеними умовами є отримання задовільної оцінки з іспиту з англійської мови (наприклад, TOEFL, IELTS) або проходження спеціальної підготовчої програми з англійської мови для академічних цілей. У деяких випадках студенти повинні виконати обидві умови. Більшість закладів пропонують власну програму з англійської мови для академічних цілей, хоча зараз більшість університетів Великої Британії, Австралії та Канади вирішили поширювати свої програми у приватні школи.

Студенти можуть зараховуватися на курси з англійської мови для академічних цілей до того, як розпочнуть вивчати зміст університетських курсів або навчатися на курсах підвищення кваліфікації. У Великій Британії це носить назву досесійні і міжсесійні програми. В навчальних закладах Північної Америки ці курси кваліфікуються як приховані та додаткові. Досесійні курси частіше за все мають на меті підготувати студентів для вступу до загальноосвітніх навчальних закладів, тоді як міжсесійні курси можуть зосереджувати увагу на конкретних дисциплінах з метою опанування англійської мови для академічних цілей [4].

Програми та курси з англійської мови для академічних цілей зазвичай мають інтенсивний характер. Аудиторні години в досесійних програмах можуть досягти 25 годин на тиждень. Викладачі зобов'язані самі переводити студентів з курсу на курс до повного опанування бакалаврату, оскільки програми з англійської мови для академічних цілей в англосовних країнах

часто розглядаються як такі, що можуть слугувати для посилення міжнародної підготовки студентів.

У навчальних закладах вищої освіти, де англійська мова не є навчальною програмою, курси з англійської мови, як правило, мають більш загальну мету. Студенти відвідують їх з широкого кола причин: від загальних інтересів до отримання освітнього ступеня, або з метою поїздки чи навчання за кордоном. Однак все частіше освітні заклади пропонують для неангломовних студентів навчальні курси, які викладаються англійською мовою. У цих установах адаптовані програми з англійської мови можуть змінюватися з урахуванням потреб, і навчання може бути більш зацентроване на типових навчальних завданнях та належному використанні мови в академічному контексті.

Для підготовки тих, хто не є носіями мови, за вимогами академічного навчання в англомовному середовищі потрібно зосередитись на двох аспектах: допомогти студентам розвивати як мовну компетентність, так і навчальні навички для досягнення успіху. Це передбачає такі завдання, як прослуховування лекцій, підготовка презентацій та академічне письмо. Цей підхід можна назвати англійською для загальноосвітніх навчальних цілей (English for General Academic Purposes), метою якого є підготовка студентів до загальних академічних дисциплін.

У випадках, коли визначаються більш конкретні потреби або тому, що вступники, які навчаються за програмою з англійської мови для академічних цілей, групуються за вибраною навчальною дисципліною або складають сесії з англійської мови для академічних цілей разом зі змістовими курсами, підхід до навчання може бути більш цілеспрямованим та розвинутим, базуючись на конвенції спеціального використання мови. Такий підхід, відомий як англійська для спеціальних академічних цілей (English for Specific Academic Purposes), побудований на «... розумінні когнітивних, соціальних та мовних вимог конкретних навчальних дисциплін» [2, с. 2].

Як загальні, так і більш предметно зорієнтовані підходи до викладання англійської мови для академічних цілей піднімають важливі проблеми щодо

розробки навчальних програм, особливо щодо рівнів підготовки студентів. Дж. Фловердью (J. Flowerdew) і М. Пікок (M. Peacock) обговорюють специфіку вузьких та широких підходів і наводять ряд теоретичних аргументів щодо відповідної сумісності спеціальної та загальної або «основної» англійської мови в програмах з англійської мови для академічних цілей, особливо на низькому рівні підготовки [1].

Викладання англійської мови для академічних цілей виникло з практичної необхідності підготовки неангломовних студентів для академічного вивчення англійської мови. Оскільки англійська мова набула статусу провідної світової мови для бізнесу, комунікації та наукової роботи, попит на неї зростає, так як все більше зарубіжних студентів зараховується на освітні програми в англомовних країнах. Так, у відповідь на зростаюче міжнародне студентське населення Великої Британії університети почали пропонувати короткі спеціальні мовні курси на підтримку неангломовних студентів .

Незабаром стало очевидним, що загальне вивчення англійської мови не дає можливість належним чином підготувати таких студентів для академічного рівня. Теоретики з методики навчання іноземних мов визнали, що традиційні лінгвістичні методи навчання, спрямовані на вивчення загальної англійської мови, не можуть забезпечити потрібний рівень підготовки неангломовних студентів до ефективного використання мови в конкретних наукових контекстах. З огляду на це програми стали більш конкретизованими і почали розроблятися на основі аналізу потреб студентів та практичного цільового використання академічної мови. На практиці такий акцент залишається ключовим чинником щодо курсів з англійської мови для академічних цілей, оскільки програми та самі викладачі, яких вони стосуються, постійно змінюються відповідно до потреб студентів та навчального середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Flowerdew J., Peacock M. Issues in English for Academic Purposes / J. Flowerdew, M. Peacock // Research Perspectives on English for Academic Purposes. – Cambridge : Cambridge for University Press, 2001. – P. 8–24.

2. Hyland K., Hamp-Lyons L. EAP : issues and direction / K. Hyland, L. Hamp-Lyons // Journal of English for Academic Purposes. – 2002. – № 1. – P. 1–12.
3. Strevens P. ESP after twenty years / P. Strevens. – Singapore : Regional Language Centre, 1988. – P. 1–13.
4. Thompson P. Assessing the contributions of corpora to EAP practice [Electronic resource] / P. Thompson // Motivation in Learning Language for Specific and Academic Purposes. – Mode of access : http://scholar.google.co.uk/scholar_url?hl=en&q=http://www.reading.ac.uk/internal/appling/thompson_acedonia.pdf&sa=X&scisig=AAGBfm2y0N39aND6TnX5R2jXGC0N50Ch1g&oi=scholar&ei=Ds2lUY_hC4jOOob7TgFA&ved=0CC0QgAMoADAA